

(א) מסכת ת, ט, נעלל ה.
[לקמן מג:] ערשין יד, א [נעלל כו, ד] [ולקמן לה:] (ב) (ש"ל מ"ו, י) [שמן מוספות שכן ואם הקדוש כל אחד שורו של פטור כנגד כל חצי מוקד קמ"ל דלא אמרין הכי חלל כנגד חצי המומר מהש"ל, נ] ועי' מוס' לקמן מה' ד"ה ג"ה, ח] ויכ"כ מוס' ב"ב ה: ד"ה ואפי"ה.

- תורה אור השלם**
- וְאֶשֶׁר יָבֵא אֶת רֵעֵהוּ בַּיָּד לְחַטֵּב עֵצִים וְהִנֵּחַ יָדוֹ בַּדְּרוֹן לְכַרֵּת הָעֵץ וְהָשִׁל הַבְּרָדָל שֶׁן הָעֵץ וְהָצֵא אֶת רֵעֵהוּ וְנָתַתּוּ יָגוֹס אֶל אֹתוֹת הָהָרִים הָאֵלֶּה הָיוּ דְּבָרִים יִט ה
 - או בן יצחק או בת יצחק כמשפטי הדין יעשה לו: שמות כא לא
 - ואיש כי יתן מום בעמיתו כאשר עשה בן יצחק לו: ויקרא כד יט
 - וכי יקח שור איש את שור רעהו ונתן וקברו את השור התי' וחקצו את כספו וגם את הפות' יחזקו: שמות כא לא

- הנהגות הב"ח**
- (א) גבי כלבו של בעל הבית ומת פטור: כי"ב הינו מוספר אלמ מ"מ השור הוא בסקילה כדלעיל דף כ"ע"ב:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לפוטרו וכו' ושבתי הוי בבבל נוק, ע"י גיטין דף מ"ג ע"ב מוס' ד"ה טור: ד"ה הוה אמינא וכו' מק"ו דאדם שאין משלם כופר: כדלעיל דף כ"ע"א:

- הנהגות הגר"א**
- [א] תוס' ד"ה הקדשו כי ולר"ע אין מכור: כי"ב וימנע' כמש"כ דגם לר"ע מכור (ועי' כהנא"ל ריש סימן סז):

רבינו חננאל

רב זכיד מתני' אהא ומצא פוט' למצמיא עצמו מכאן אמר ר' אלעזר בן יעקב משיצתה אבן מידו הוציא חלה את ראשו וקייבלה, פטור מגלות וחייב בד' דבריו, מאן דמתני' אהא חייב בד' דברים, כל שכן אקמייתא דרודאי חייב, ומנא דמתני' לה אקמייתא, אבל אהא פטור לגמרי מר' דברין חייב, וכדארבא דאמ' בסוף פ' כיצד היתה אבן מנתחת לו בחיוקי ולא חייב בה מעולם ועמד ונפלה, לעניין גיזיקין חייב, לענין ד' דברין פטור, ואפי' גאוס חייב בנזק הכין דאדמור רבנן בהדיא פצע תחת פצע לחייה כל השונג כמדיד ועל האונס כרעון, ת"ר פועלין שנכנסו לתבוע שכן מועל הבית כו', סוגיא דשמעתא, פועל שבא לתבוע שכרו מבעל הבית ונכנס בלא רשותו לשלבעל הבית והוקח מהביתו לשלבעל הבית, ואפי' אם שכן, פטור בעל הבית, וכל שכן ודולתי פועלי' ואם אמ' לו בעל הבית הכנס ונכנס והוקח, בעל הבית חייב, ואם הוא בעל הבית שורא פעמ' מצוי בשוק פעמ' אינו מצוי בשוק, ובה ועמד בשער וקראו לבעל הבית והשיבו ואמ' לו אין ונכנס והוקח, פטור בעל הבית שלא היה לו להיכנס, דאין לאו משמע עול אלא קום אדוכתיך משמע, ותניא הכי סתמא דתניא, פועל שנכנס לתבוע שכרו מבעל הבית ונחתו שוררו לשלבעל הבית או נשכו כלבו לשלבעל הבית ומת פטור אפי' שנכנס ברשות, ברשות אמאי פטור, אלא לאו כגון דקרא אבבא ואמ' ליה איה, ועל ההוקח, פטור, ש"מ אין קום אדוכתיך משמע, ש"מ.

ב' שוורים תמים שחבלו זה בזה משלמין במותר חצי נוק כו'. אדם בתם ותם באדם, אדם בתם משלמין במותר נוק שלם, ותם באדם משלם במותר חצי נוק, ר' עקיבא אמי' אף הם שחבלו באדם משלם במותר נוק שלם, ת"ר או בן יגח או בן יגח בתם כמשפט פועל יעשה לו, כמשפט שור בשור כן משפט אדם באדם, פרשה זו תחילתה וכי יגח שור את איש מפרש בתם, ואם שור נגח הוא מחמול מפרש במער, בתם הוא אומ' ובעל השור נקי, ובמועד כת' וגם בעליו יומת, אם כופר וישת' עליו, הנה במיתה פירש דין ההם ודין המועד, לנזקין לא פירש, כשתזור וכתב או בן יגח או בת יגח, למאי אתא, לדברי הכל לגיזיקין הוא דאתא, ח"ק סבר כמשפט הוה יעשה לו, כמשפט שור שור בשור, חצי חצי נוק מועד נוק שלם, אף שור שהזיק אדם, חצי חצי נוק

אחר לים ליה אימסא. דנפח עליה והוה ליה לאסקוי אלעמיה שמה לא יאל': **והייב דר' דברים.** דהוה ליה פושע שזרק למקום שזני אדם מנזיזים: **מאן דמתני אהא.** חייב בארבעה דברים: **כל שכן אקמייתא.** הנכנס לחנותו של נגר דכיון דחזיה דעילל ארבעי ליה

לעווי: צנים. צנייתו ולא צשוק: **ביתני' נמוסר.** שמין מה הזיקו של זה יותר על נזקיו של זה ובאיתו מותר משלם מי שהזיק יותר את החלי: **מועד כסם משלם נמוסר.** כלומר אם הוא הזיק את הכסם יותר משהזיקו תס: **גב' נמשפט הוה יעשה לו.** רצנן לא דייקי הוה דמייתי ליה לדרסה כדלקמן: **כך נמשפט שור נאדם.** דהאי קרא צשור נאדם כתיב או בן יגח וגו': **כסחסון ולא נעלוין.** משפט הסחחון משמעו צמועד וקרא קמא צתס. רבי עקיבא הוה דייק כלומר דינא דסליק האי קרא מיניה: **יכול.** תס שחבל נאדם יאה כמועד לכל דבריו אפי' לשלם מן העלייה: **מגופו משלם.** ואם אינו שוה כנגד כל החצלה יפסיד ניזק ואינו נוטל חלל השור: **לפוטרו מארבעה דברים.** דהכי משמע משפט זה יש לו לשלם נוק שלם) ולא משפט אדם החובל בדבריו: **הני מילי זערי לחודיה.** משום דלא חסר ציה ממונא: **אלל רפוי ושצס.** דחסר ציה ממונא אימא כי נוק ניניה ומיחייב: **קמ"ל.** יתורא: **ביתני' נוטל אם השור.** דהיינו חצי נוק: **גב' יושס שור.** המזיק צב"ד ויתן לו מזיק מעות דמי השור שהוא חצי נוק. ובשוה מנה שנגח לשוה מאתים ואין הנצילה שוה כלום קמיייר: **הוחלט השור.** השור עצמו יקח. ולקמן מפרש מאי צניייהו: **שוספין נינהו.** כההוא שור דמשתעי ציה קרא שויניהו רחמנא שוספין וקרא משתעי צשוה מאתים שנגח לשוה מאתים כדמנן צמתנין [לה:] וזו שור האמור צמורה הלכן הכל דמזיק אינו שוה אלא מנה נוטל את השור: **קדישו ניזק איכא צניייהו.** לרבי ישמעאל לא קדיש ליה לרבי עקיבא קדיש: כיון

ומועד נוק שלם אף שור באדם תם משלם חצי נוק ומועד נוק שלם ר' עקיבא אומר כמשפט הוה כתחתון ולא כעליון יכול משלם מן העלייה ת"ל יעשה לו מגופו משלם ואינו משלם מן העלייה ורבנן זה למא ליה לפוטרו מארבעה דברים ורבי עקיבא לפוטרו מארבעה דברים מנא ליה נפקא ליה צמאיש כי יתן מום בעמיתו ורבי עקיבא אבא ריפוי ושבתי אימא ליתן ורבנן אי מהדיא הוה אמינא צער לחודיה אבל ריפוי ושבתי אימא ליתן ליה קמ"ל: **ביתני' שור שוה מנה שנגח שור שוה מאתים ואין הנבילה יפה כלום נוטל את השור: גב' מתניתין מני רבי עקיבא** היא דתניא יושם השור בב"ד דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר הוחלט השור במאי קמיפלגי ר' ישמעאל סבר ^(ז) בעל חוב הוא וזווי הוא דמסיק ליה ור' עקיבא סבר ^(ז) שותפי גיניהו וקמיפלגי בהאי קרא ^(ז) ומכרו את השור החי ורצו את כספו ר' ישמעאל סבר לבי דינא קמוזהר רחמנא ור"ע סבר לגיזק ומזיק מוזהר להו רחמנא מאי בינייהו הקדישו ניזק איכא בינייהו בעא מיניה רבא מר"נ מכרו מזיק לר' ישמעאל מהו כיון דא"ר ישמעאל בעל חוב הוא וזווי הוא דמסיק ליה מכור או דלמא כיון

עקיבא אין מכור וכן שיבה מזיק או כיחש מזיק כדאמרין לקמן ומילי טוצא דדריש צשור שנגח ארבעה ושמעתי (דף לו:): **נמי איכא צניייהו אלא חד מינייהו נקט':** **איכא בינייהו.** דלרבי ישמעאל אין קדוש ואם תאמר ואמאי אין קדוש למאן דאמר צפרק כל שעה (פסחים דף ז'): למפרע הוה גוצה וי"ל דלמאן דאמר למפרע הוה גוצה היינו היכא דגצאו לצסוף אלל הכל אם נתמלה ניזק לצסוף לקבל המעות ולא גצאו לרבי ישמעאל אין קדוש ומכל מקום לרבי עקיבא קדוש דשותפין נינהו

ממעט השור מלשלם ד' דברין. ורבנן מאיש בעמיתו הוה אמינא צער לחודיה דהכי כתי' מום, ומום צער לחודיה משמע, אבל ריפוי שבת ובשתי אימא כגוף דמי וליתן ליה, קמ"ל. והילכת' כרבנן דגרסי' בתחלת פרקין קמא א' תבירה ר' עקיבא לגיזייה. מתני'. שור שוה ק' שנגח לשור שוה ר' ואין הנבלה יפה כלום נוטל את השור. מתני'. ר' עקיבא, דתניא יושם השור בב"ד דברי ר' ישמעאל, ר' עקיבא אמי' הוחלט השור. קסבר ר' עקיבא שותפי גיניהו, וכי כתי' ומכרו את השור הוה חצי ורצו את כספו, לניזק ומזיק מוזהר להו רחמנא, והדשות ביד הניזק למכור שני ומכרו ורצו את כספו, הנוטל כסף הוא המוכר. ר' ישמעאל סבר בעל חוב הוא וזווי הוא דמסיק, ולבי דינא מוזהר להו למכור השור ולפרוע את חובו שלשוה, שני ומכרו את השור החי וגו'. מאי בינייהו, אמר ר' יוחנן היקדישו ניזק, לר' עקיבא מוקדש לר' ישמעאל אינו מוקדש. והילכת' כהא כר' עקיבא דסתם מתני' כותיה.

(א) ה, א, ופי' הריס' שס פי' פתירה ר' עקיבא לגיזיה שיכר כלל זיוט שלטום כסן כלומר חור נור דמתני' ר' עקיבא אומר יטול שכן מן העלייה כי"ב או צס' ממנח את הכד.

המניח פרק שלישי בבא קמא

והוציא הלה את ראשו. לא דמיא להיה תחתיו כריס וכסמות דשלחי כילד הרגל (נעיל כו:): **דאין לו לחשוב שיסלקו הכריס וישצרו הכלים:** **אי דשביח בשוקא מאי טעמא דאחרים.** פירוש ימתינו עד שימלאהו צשוק חוץ לצית ואית ספרים דגרסי' אי דשכיח בנתמא דכיון שאין רגיל לנלאת

HebrewBooks.org. ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אחר לית ליה אימתא דרביה האי אית ליה אימתא דרביה רב זכיד מושמיה דרבא מתני לה אהא ^(א) וימצא פרט למצמיא את עצמו מכאן א"ר אליעזר בן יעקב ^(א) כי שיצתה אבן מתחת ידו והוציא הלה את ראשו וקייבלה פטור א"ר יוסי בר חנינא פטור מגלות וחייב בארבעה דברים מאן דמתני לה אהא כ"ש אקמייתא ומאן דמתני לה אקמייתא אבל אהא פטור לגמרי: **ת"ר** פועלים שבאו לתבוע שכרן מבעל הבית ונגחן שורו של בעל הבית ונשכן כלבו של בעה"ב ומת פטור ^(א) אחרים אומרים רשאין פועלין לתבוע שכרן מבעל הבית ה"ד אי דשביח במתא מ"מ דאחרים אי דשביח בבית מ"מ דת"ק לא צריכא בגברא דשביח ולא שביח וקרי אבבא ואמר להו אין מר סבר אין עול תא משמע ומ"מ אין יקום אדוכתך משמע תניא כמ"ד אין קום אדוכתך משמע דתניא פועל שנכנס לתבוע שכרו מבעה"ב ונגחו שורו של בעה"ב או נשכו כלבו פטור אע"פ שנכנס ברשות אמאי פטור אלא לאו דקרי אבבא ואמר ליה אין וש"מ אין קום אדוכתך משמע: **ביתני' השני שוורין תמין שחבלו זה את זה משלמין במותר חצי נוק** ישניהן מועדין משלמין במותר נוק שלם יאחד תם ואחד מועד מועד בתם משלם במותר נ"ש תם במועד משלם במותר חצי נוק יוכן שני אנשים שחבלו זה בזה משלמין במותר נוק שלם אדם במועד ומועד באדם משלם במותר נוק שלם אדם בתם ותם באדם אדם בתם משלם במותר נוק שלם יתם באדם משלם במותר חצי נוק ^(א) ר' עקיבא אומר אף תם שחבל באדם משלם במותר נוק שלם: **גב' ת"ר** כמשפט הוה יעשה לו כמשפט שור בשור כך משפט שור באדם מה שור בשור תם משלם חצי נוק

באדם מה שור בשור תם משלם חצי נוק ומועד נוק שלם ר' עקיבא אומר כמשפט הוה כתחתון ולא כעליון יכול משלם מן העלייה ת"ל יעשה לו מגופו משלם ואינו משלם מן העלייה ורבנן זה למא ליה לפוטרו מארבעה דברים ורבי עקיבא לפוטרו מארבעה דברים מנא ליה נפקא ליה צמאיש כי יתן מום בעמיתו ורבי עקיבא אבא ריפוי ושבתי אימא ליתן ורבנן אי מהדיא הוה אמינא צער לחודיה אבל ריפוי ושבתי אימא ליתן ליה קמ"ל: **ביתני' שור שוה מנה שנגח שור שוה מאתים ואין הנבילה יפה כלום נוטל את השור: גב' מתניתין מני רבי עקיבא** היא דתניא יושם השור בב"ד דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר הוחלט השור במאי קמיפלגי ר' ישמעאל סבר ^(ז) בעל חוב הוא וזווי הוא דמסיק ליה ור' עקיבא סבר ^(ז) שותפי גיניהו וקמיפלגי בהאי קרא ^(ז) ומכרו את השור החי ורצו את כספו ר' ישמעאל סבר לבי דינא קמוזהר רחמנא ור"ע סבר לגיזק ומזיק מוזהר להו רחמנא מאי בינייהו הקדישו ניזק איכא בינייהו בעא מיניה רבא מר"נ מכרו מזיק לר' ישמעאל מהו כיון דא"ר ישמעאל בעל חוב הוא וזווי הוא דמסיק ליה מכור או דלמא כיון

עקיבא אין מכור וכן שיבה מזיק או כיחש מזיק כדאמרין לקמן ומילי טוצא דדריש צשור שנגח ארבעה ושמעתי (דף לו:): **נמי איכא צניייהו אלא חד מינייהו נקט':** **איכא בינייהו.** דלרבי ישמעאל אין קדוש ואם תאמר ואמאי אין קדוש למאן דאמר צפרק כל שעה (פסחים דף ז'): למפרע הוה גוצה וי"ל דלמאן דאמר למפרע הוה גוצה היינו היכא דגצאו לצסוף אלל הכל אם נתמלה ניזק לצסוף לקבל המעות ולא גצאו לרבי ישמעאל אין קדוש ומכל מקום לרבי עקיבא קדוש דשותפין נינהו

ממעט השור מלשלם ד' דברין. ורבנן מאיש בעמיתו הוה אמינא צער לחודיה דהכי כתי' מום, ומום צער לחודיה משמע, אבל ריפוי שבת ובשתי אימא כגוף דמי וליתן ליה, קמ"ל. והילכת' כרבנן דגרסי' בתחלת פרקין קמא א' תבירה ר' עקיבא לגיזייה. מתני'. שור שוה ק' שנגח לשור שוה ר' ואין הנבלה יפה כלום נוטל את השור. מתני'. ר' עקיבא, דתניא יושם השור בב"ד דברי ר' ישמעאל, ר' עקיבא אמי' הוחלט השור. קסבר ר' עקיבא שותפי גיניהו, וכי כתי' ומכרו את השור הוה חצי ורצו את כספו, לניזק ומזיק מוזהר להו רחמנא, והדשות ביד הניזק למכור שני ומכרו ורצו את כספו, הנוטל כסף הוא המוכר. ר' ישמעאל סבר בעל חוב הוא וזווי הוא דמסיק, ולבי דינא מוזהר להו למכור השור ולפרוע את חובו שלשוה, שני ומכרו את השור החי וגו'. מאי בינייהו, אמר ר' יוחנן היקדישו ניזק, לר' עקיבא מוקדש לר' ישמעאל אינו מוקדש. והילכת' כהא כר' עקיבא דסתם מתני' כותיה.

(א) ה, א, ופי' הריס' שס פי' פתירה ר' עקיבא לגיזיה שיכר כלל זיוט שלטום כסן כלומר חור נור דמתני' ר' עקיבא אומר יטול שכן מן העלייה כי"ב או צס' ממנח את הכד.

לג.

כ א מ"י פ"ו מהלכות רוחא ושמירת נפש הלכה ט סגנו עשין פ: **בח ב' מ"י פ"א מהל' חובל** ומזיק ה"ל י"ז סגנו עשין ע טו"ש"ע ח"מ ס' מה ספיקו ז':

כ ב א ד' מ"י פ"ו מהל' נזקי ממון ה"ל יא וע"ש כמ"מ סגנו עשין סו טו"ש"ע ח"מ ס' ששט ספיק י צה"ג:

ע ה מ"י פ"ט שס ה"ל ד' סגנו עשין סו טו"ש"ע ח"מ ס' ס':

ז א ז מ"י שס טו"ש"ע שס: **ע ב ח' (מ"י) פ"א מהל' חובל** ומזיק סגנו עשין ע טו"ש"ע ח"מ ס' מה ספיקו יג':

ע ג ט מ"י פ"ו מהלכות נזקי ממון הלכה א סגנו עשין סו טו"ש"ע ח"מ ס' מה ספיקו ה':

עד י מ"י פ"ו מהל' חובל ומזיק הלכה א סגנו עשין ע טו"ש"ע ח"מ ס' ששט ספיקו פ':

ע ה כ ל מ"י פ"ו מהל' נזקי ממון הלכה א סגנו עשין סו טו"ש"ע ח"מ ס' מה ספיקו ה':

ע ו מ"י פ"ט שס ה"ל יב וע"ש סגנו עשין סו טו"ש"ע ח"מ ס' מה ספיקו פ':

מוסף רש"י

ומצא את רעהו וזמא. שהיה מכור שס כשעה שהריס זה הגרזן חייב (וערובין ז') משמע שהוא שס ומלאו נשיות נשל הנחל, פוט' למצמיצא את עצמו. אחרי כן הולא הלה את ראשו ונחלט וקייבל האין כמנאמו (סוכות ה) שספור זה מגלות (וערובין שס), אף אה שחבל באדם. אם חבל אדם צשור תם וחס צלדס ושמו צ"ד חללה שפכל שור צלדס ויתמר משלם שחבל האדם צשור, משלם צכל השור אומ' עורק (לעירי ה.) מושלם במותר נוק שלם. בעל שור משלם אומ' מותר מוק שלם (וערובין ז'). איש בעמיתו. הוי צדין נתינת מוזיק, ולא שור בעמיתו. כל צעליו (לעירי ז').

רבינו חננאל (המשך) מועד נוק שלם, כן יעשה לו. ור' עקיבא אומ' אם כן הוה ליה לקרא לזמ' כמשפט יעשה לו, מאי טעמ' כתי' הוה, ללפדוק שוה דין כתחתון ולא כעליון. לפי שבחתולת הפרסיה תורת התם והוא נקיאר עליון, ואחריו כתי' ואם שור נגח הוה, המועד והוא הנקיאר תחתון שוה אחרי זה כתי'. ורויך ר' עקיבא הוה, הסמוך לו, והוא תורת התחתון והוא המועד, יכול ישלם מן העלייה, כיון שאע"פ שהוא תם באדם משלם נוק שלם כמועד גיזין אותו בכל דבר מגופו, כיון יעשה לו, מגופו משלם ולא מן העלייה. ורבנן דפליגי עליה דר' עקיבא אמ' הוה, כשם שאין בזה ד' דבריון אלא כופר בלבד, כך אין שור באדם משלם ארבעה דברים אלא נזק, ור' עקיבא נפקא ליה מאיש בעמיתו, איש בעמיתו משלם ארבעה דברים ולא שור ד' דברים, בעמיתו

אבל ריפוי שבת ובשתי אימא כגוף דמי וליתן ליה, קמ"ל. והילכת' כרבנן דגרסי' בתחלת פרקין קמא א' תבירה ר' עקיבא לגיזייה. מתני'. שור שוה ק' שנגח לשור שוה ר' ואין הנבלה יפה כלום נוטל את השור. מתני'. ר' עקיבא, דתניא יושם השור בב"ד דברי ר' ישמעאל, ר' עקיבא אמי' הוחלט השור. קסבר ר' עקיבא שותפי גיניהו, וכי כתי' ומכרו את השור הוה חצי ורצו את כספו, לניזק ומזיק מוזהר להו רחמנא, והדשות ביד הניזק למכור שני ומכרו ורצו את כספו, הנוטל כסף הוא המוכר. ר' ישמעאל סבר בעל חוב הוא וזווי הוא דמסיק, ולבי דינא מוזהר להו למכור השור ולפרוע את חובו שלשוה, שני ומכרו את השור החי וגו'. מאי בינייהו, אמר ר' יוחנן היקדישו ניזק, לר' עקיבא מוקדש לר' ישמעאל אינו מוקדש. והילכת' כהא כר' עקיבא דסתם מתני' כותיה.

(א) ה, א, ופי' הריס' שס פי' פתירה ר' עקיבא לגיזיה שיכר כלל זיוט שלטום כסן כלומר חור נור דמתני' ר' עקיבא אומר יטול שכן מן העלייה כי"ב או צס' ממנח את הכד.